

Wstęp

Cmentarz Garnizonowy to jedna z najstarszych zachowanych gdańskich nekropoli, powstała w 1814 r. Spoczywają tu obok siebie polscy legionieści służący na początku XIX w. u boku Napoleona Bonapartego, liczne ofiary II wojny światowej i w końcu żołnierze polskiego podziemia niepodległościowego walczącego z Armią Czerwoną i Urzędem Bezpieczeństwa po roku 1945 – to dlatego od 2011 r. Cmentarz Garnizonowy stanowi gdański symbol czasów zniewolenia Polski przez system komunistyczny.

Pochowano tutaj wielu patriotów, m.in. Stanisława Kulika, żołnierza kampanii wrześniowej i Armii Krajowej, w 1946 r. dowódcy poakowskiego oddziału Kadry Dywersyjnych-111, walczących z Sowietami o pełne wyzwolenie Polski. Wraz z nim spoczywają dwaj jego żołnierze, Henryk Ernest i Jan Drelich. Pogrzebano tu też żołnierzy „Kruka” ze Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość – Tadeusza Mańkowskiego i Stefana Paczkowskiego oraz żołnierza Narodowego Zjednoczenia Wojskowego Adama Dedio. W końcu przy ul. Giełguda pochowano łączniczkę wraz z dowódcą kompanii 5. Wileńskiej Brygady AK – Danutę Siedzikównę „Inkę” i Feliksa Selmanowicza „Zagończyka”. To właśnie tym wszystkim bohaterom, którzy stracili życie z rąk rodaków służących komunistycznemu bezprawiu, dedykowana jest niniejsza publikacja. Byli oni i pozostają do dziś – jak pisał dowódca 5. Wileńskiej Brygady AK mjr Zygmunt Szendzielarz „Łupaszko” – „sumieniem Narodu [...] wyrazem jego buntu przeciw przemocy oraz [...] narzędziem sprawiedliwej kary”.

Cmentarz Garnizonowy pozostaje ważnym miejscem w topografii Gdańska także z innej przyczyny. Otóż z inicjatywy prezesa Instytutu Pamięci Narodowej śp. prof. Janusza Kurtyki oraz śp. Prezydenta prof. Lecha Kaczyńskiego 3 lutego 2011 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął ustawę o ustanowieniu 1 marca Narodowym Dniem Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”. Od tego czasu Cmentarz Garnizonowy, jako miejsce spoczynku owych „wyklętych”, stał się głównym w Gdańsku miejscem oddawania hołdu żołnierzom podziemia antykomunistycznego.

1 marca 2011 r. w gdańskich uroczystościach, odbywających się z inicjatywy Okręgu Pomorskiego Światowego Związku Narodowych Sił Zbrojnych, Fundacji „Tożsamość i Solidarność” oraz Stowarzyszenia „Lwy Północy”, udział wzięło zaledwie około stu osób. W następnych latach do organizacji uroczystości

związanych z Narodowym Dniem Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” włączyły się kolejne instytucje i środowiska (parafia św. Brygidy, Światowy Związek Żołnierzy AK, Stowarzyszenie Historyczne im. 5. Wileńskiej Brygady AK), tworząc swoisty społeczny komitet pamięci Żołnierzy Niezłomnych w Gdańsku.

Od 2014 r. obok wspomnianych inicjatorów głównymi organizatorami uroczystości są gdański oddział Instytutu Pamięci Narodowej oraz Stowarzyszenie Społeczny Urząd Miejski. W gdańskich obchodach Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” uczestniczy już kilka tysięcy osób manifestujących przywiązanie do ideałów, za które ginęli nasi bohaterowie. Gdańszczanie poznają ich historię podczas licznych wykładów i prelekcji, oddają im hołd, zapalając co roku znicze w Alei im. Żołnierzy Wyklętych oraz maszerując w Krajowej Defiladzie Pamięci Żołnierzy Niezłomnych. Uroczystości kończą się na Cmentarzu Garnizonowym pełnym zadumy i refleksji Apelem Pamięci. W 2015 r. w Apelu udział wzięło Wojsko Polskie, a do zgromadzonych przemówił też arcybiskup metropolita gdański Sławoj Leszek Głódź. Długo oczekiwanym dopełnieniem ostatnich obchodów stała się ogłoszona 1 marca 2015 r. wiadomość o zidentyfikowaniu przez zespół prof. Krzysztofa Szwagrzyka szczątków Danuty Siedzikówny „Inki”.

Instytut Pamięci Narodowej zabiega o to, aby pamięć o polskich bohaterach wciąż trwała. Symboliczne groby ofiar komunistycznych represji na gdańskim Cmentarzu Garnizonowym mają zostać zastąpione płytami nagrobnymi. Idee, za które ginęli Żołnierze Wyklęci, symbolizować ma pomnikowy kamień, jaki stanie w pobliżu. Historia Cmentarza Garnizonowego w Gdańsku jest nierozzerwalnie związana z powojenną martyrologią narodu polskiego.

W imieniu Społecznego Komitetu Obchodów
Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” w Gdańsku
dr Karol Nawrocki
naczelnik Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Gdańsku